

Anmeldelser

Europe's birds – An identification guide

Rob Hume, Robert Still, Andy Swash & Hugh Harrop. Talrige farvefotos, 640 sider. WILDGuides & Princeton Press 2021. ISBN 978-0-691-17765-6. Pris: 289 kr. i Naturbutikken.

For nogle år siden blev der rynket på næsen, når der blev lanceret en foto-fuglehåndbog. Sådan er det ikke mere. Fotos er i dag teknisk helt i top, og mængden af gode fotos er så stor, at man kan finde fotos, der viser arternes nøglekarakterer helt præcist. Flere af mine venner er enige om, at *Europe's Birds* er noget af det bedste, siden *Fugle i felten* udkom. Selvom paperback-indbindingen ikke er den mest robuste, kunne man sige, at skulle man nøjes med kun at slæbe én felthåndbog rundt i Europa, var det måske den her, man skulle vælge.

Op hvorfor nu det? Fordi den er utrolig gennemarbejdet, detaljeret og et overflødighedshorn af gode fotos af alle de 928 arter, man kan støde på i Europa. Billederne er teknisk gode, de viser de vigtige kendetegn med relevante biotoper i baggrunden, og der er artsammenstillinger, mellem beslægtede arter, fx andefugle, rovfugle, vadere osv., samt fx Sølvmågekomplekssets arts kendetegn i forskellige aldre. Der er også små sammenklip af forskellige arter, der kan forveksles på afstand, eksempelvis Mallemuk/petrel/skråpe/alkefugl. Fotoudvalget af sjældne trægæster er med vægt på efterårsdragter og ungfugle. De

store fotos af siddende rovfugle er nok lidt mindre relevante.

Bogen henvender sig dermed til alle, der har brug for en altomfattende felthåndbog, der dækker det hele. Medmindre man foretrækker en temmelig stejl indlæringskurve, er det ikke en begynderbog. Dertil er der alt for mange arter og detaljer. Kan man fuglene i denne bog, er man dækket godt ind.

Systematikken er den man bruger hos BirdLife International, vistnok lig eller tæt på IOC's. Opbygningen er lidt pudsigt. Først gennemgås alle ynglefugle i Europa, inklusive Island og Middelhavet. Her medtages også Rødnæbbet Tropikfugl og Fregatstormsvale. Så behandles C-arter af diverse hønsfugle, dog medtages Fasan under de hjemmehørende europæiske arter. Senere kommer et afsnit med endemiske landfugle på de atlantiske øer, yderligere en blok med de almindeligste af de sjældne trægæster, og til sidst en blok med endnu sjældnere gæster. Opbygningen er et valg, der afspejler, at det er en bog udarbejdet i England. For at råde bod på de opsplittede artsbeskrivelser, er der indsat små skemaer, fx et hvor Stor Flamingo kan sammenlignes med de tre andre flamingoarter, man kan møde i Europa.

Med den mængde splits, DNA-analyser giver feltornitologer i udsigt, er det rart at have gode fotos af de forskellige racer fx af lærker og de hvidskæggede sangere ved hånden. At man under Kirkeugle ikke har fået plads til Ørken-kirkeugle *A. n. lilith* eller Stor Hornugle-racen/arten *ascalaphus*, skyldes bogens geografiske afgrænsning. Det betyder, at en hel del arter og racer, man kender fra Nordafrika og Mellemøsten, ikke er med.

For at få plads til de mange fotos har man måtte indgå kompromiser, og her springer de små og udflydende udbredelseskort i blå og grønt i øjnene. Det er nærmest umuligt at se, at Rødhovedet And findes i Tyskland, man kan ikke se, at Toppet Skallesluger er en dansk ynglefugl, og vinterudbredelsen for Melanitta'er er helt underligt aftegnede. Kortteksterne er ikke altid bedre. At Sortand betegnes "Generally scarce" må referere til engelsk yngleudbredelse.

Forfatterne er blandt de mest erfarne britiske ornitologer med talrige meritter i RSPB og andre dele af britisk ornitologi. Der er afsat fire sider til oprensning af de talrige fotografier, der har bidraget til bogen.

Endelig skal det nævnes, at bogen kan hentes via *Google Play Bøger* til 175 kr. Desværre er det ikke en rigtig app med adgang til lyd og video, men dog fuldt læsbar som en illustreret Mofibo-bog og mulig at have med sig på telefonen.

Anders Wiig Nielsen

EUROPE'S BIRDS

An identification guide

Rob Hume, Robert Still,
Andy Swash and Hugh Harrop

Rovfugle & ugler i Europa – en feltguide

Lars Gejl. 272 sider, fotos af Lars Gejl, Helge Sørensen, John Larsen, Nis L. Jensen m.fl., indb. Gyldendal 2021. ISBN13 9788702323313. Pris 199 kr. i Naturbutikken.

Det var med lige dele spænding og visse forbehold, at jeg modtog feltguiden *Rovfugle & ugler i Europa*. Som erfaren feltornitolog er jeg nemlig af den overbevisning, at tegnede illustrationer er den eneste måde, hvorpå man kan formidle komplekse feltbestemmelses-karakterer, men mine forbehold skulle vise sig at være ubegrundede.

I denne nye feltguide til bestemmelse af rovfugle har Lars

Gejl valgt at inkludere uglerne med den begrundelse, at de kan forveksles med nogle af de rovfuglearter, bogen behandler.

At Lars Gejl er en dygtig fuglefotograf står klart for enhver, der tidligere har fordybet sig i en af hans mange tidligere udgivelser. Sammen med nogle af landets absolut dygtigste fuglefotografer har han skabt en feltguide med et hidtil uset højt niveau af fotos af fugle i flugt. Bogen henvender sig til det brede publikum. Ikke så meget til de erfarne, hårdkogte feltornitologer, som allerede har styr på artsgruppen og som ville vælge langt mere nørdede udgivelser at fordybe sig i, men som feltguide til den mindre rutinerede ornitolog eller fuglekigger er bogen en stor hjælp. Dels på grund af de mange forskellige dragter, hver art er behandlet på, og dels på grund af bogens beskedne format, som gør den nemt tilgængelig i lårloommen eller rygsækken. Ligesom tidligere udgivelser af Lars Gejl beskæftiger bogen sig også med fuglenes kald og sang. Og denne gang er identifikation af fuglenes kald og sang også blevet nemt tilgængelig, da bogen under hver artsgruppe er udstyret med QR-koder til hurtig afspilning på telefonen. En visualisering af forekomst og udbredelse frem for en længere beskrivelse havde både været pladsbesparende og givet læseren det hurtige overblik.

Som tidligere omtalt har Lars Gejl i denne udgivelse medtaget uglerne med den begrundelse, at de kan forveksles med nogle af rovfuglene. Her kunne man godt ønske sig, at forfatteren havde visualiseret disse forvekslingsmuligheder, ligesom

det også havde været ønskeligt med alle øvrige forvekslingsmuligheder beskrevet i bogen.

Lars Gejl indbefatter også fuglenes silhuetter i denne udgivelse. At bestemme en rovfugl på silhuetten i modlys er en disciplin, man aldrig bliver mester i. Det lader sig gøre med nogle af arterne, mens andre – specielt falke og høge – ligger så tæt op af hinanden, at en sikker identifikation er praktisk talt umulig. Bogen vinder så meget på de over 400 fantastiske fotos. De gengiver på fornemmeste vis, hvad der er muligt med nutidens optik og dygtige fotografer bag kameraet. Fotos af den standard og kvalitet tillader at fremhæve selv de fineste detaljer i dragten.

Lars Grøn

Gulls of Europe, North Africa, and the Middle East – an identification guide

Peter Adriaens, Mars Muusssse, Philippe j. Dubois & Frederic Jiguet. 320 sider, talrige fotos, hft. Princeton University Press, 2022. ISBN: 97806912222837. Pris: kr. 389 i Naturbutikken.

De store måger er en gruppe i konstant udvikling, hvilket legaliserer ny litteratur med jævne mellemrum. Seneste bidrag er dette værk fra et fransk-hollandsk samarbejde.

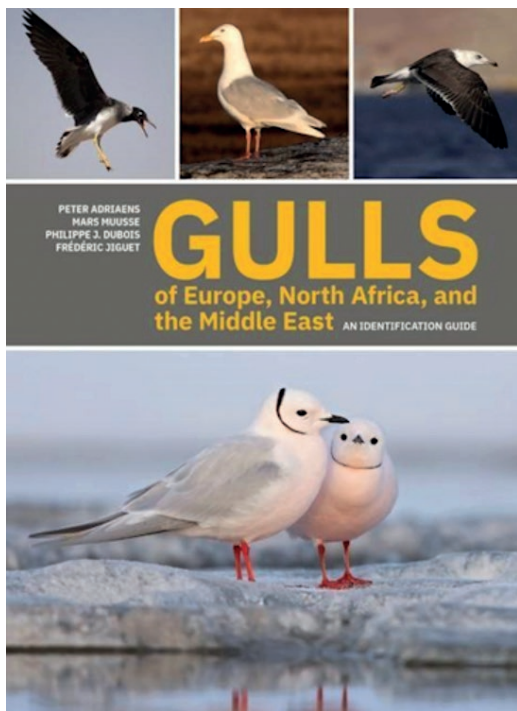
Bogen introducerer anvendelsen af fældningcykler som metode til aldersangivelse. En fugl er i sin første cyklus fra udflyvningen til en alder af ca. 1 år, før næsten cyklus begynder. Det siger sig selv, at en frisk fugl i begyndelsen af en cyklus tager sig helt anderledes ud end en slidt fugl i afslutningen. Dette illustreres fint på side 20-21, hvor der er angivet måned, billederne er taget.

Introduktionen og artsbeskrivelserne er let læste, hvilket er meget positivt: Emnet er for de store mågers vedkommende jo svært at præsentere koncist. Desværre er månedsangivelsen senere i bogen ikke anvendt konsekvent, ligesom lokalitet mangler på de fleste fotos – en bagdel, da små geografiske forskelle findes hos de fleste større måger, ligesom dragten ofte radikalt skifter udseende fra måned til måned.

Der er over 1400 illustrationer i bogen. Der er anvendt fritskrabede fotos, hvilket har vundet indpas i bestemmelseslitteraturen de senere år. Lige vellykket fremstår det ikke altid, i denne bog bedst mod en sart blå baggrund, værst mod en gustengul. Fritskrabede fotos kan tillige have en tendens til at få fuglen til at se udstoppet ud. Flyvende fugle vises i forskellige positioner på den enkelte planche, hvilket gør helhedsindtrykket noget rodet, men det opblødes af de informative pilehenvisninger a la *Fugle i Felten*.

Nogle lidt for kategoriske udsagn forekommer. På side 197 påstås, at Sølvmåge af formen *argenteus* får hvidt hoved i januar, mens *argentatus* (vores hjemlige form) stadigvæk har hovedstriber i marts. Det gælder ikke for de sydlige *argentatus*, vi ser herhjemme, og som allerede fra sidst i december anlægger sommerdragstens hvide hoved. Overdrivelse kan fremme forståelsen, men sammenligningsfotos af de to former overdriver for meget, som det ses af adulte (s. 196) i forskellig afstand fra hinanden, ligesom man som illustration af ungfugle (s. 200) har valgt en brutalt stor *argenteus* – en fugl der jizzmæssigt mest ligner en Svartbag.

Bogen opdaterer vores viden om en fuglegruppe i konstant udvikling og har de allersensete bidrag som Audouinsmågens aldersudvikling og Azoreremågens udseende med. Hybrider er

grundigere behandlet end i øvrige værker om måger, hvilket er naturligt: Fænomenet er først for nyligt udredt i Centraleuropa og Rusland, og afsluttende behandles disse fugle med stor grundighed. Det samme gælder Sølvmåge × Gråmåge, hvor udbredelsesområdet viser Island som oprindelsessted. Men er alle fotos derfra? Flere af de adulte ligner mere de arktiske Sølvmåger, der forekommer i det allernordligste Skandinavien – en type der slet ikke omtales i bogen. Her ville det virkelig have været på sin plads med en lokalitetsangivelse.

Bogen er velskrevet, forfatterne kan deres kram, og den nyeste viden er med. Bogen lider dog under et noget rodet layout og den delvis manglende måneds- og lokalitetsangivelse, ligesom visse af bogens påstande kunne tåle en kritisk granskning, som at 10 % *heuglini* har dragtudvikling som Sildemåge af formen *fuscus* – der passende beskrives i eget afsnit. Men mågefolk vil have stor glæde af den – og yderligere medvirke til, at vores viden om denne svære gruppe opdateres konstant. Blandt andet på forfatterens hjemmeside www.gullresearch.org.

Klaus Malling Olsen

Rejser med fugle og natur

Albert Steen-Hansen. Fra den indiske jungle til det arktiske Nordnorge. 429 sider, talrige fotos, indb. DecaOcto 2021. ISBN 978-87-995044-0-4. Pris kr. 299 i Naturbutikken.

Denne vægtige (2 kg) bog er udgivet på forfatterens forlag DecaOcto (græsk: TiOtte, dvs. 18, svarende til antallet af omtalte lokaliteter i bogen og det videnskabelige navn på Tyrker-

duen). A S-H er 84 år, pensioneret lærer, forfatter til en bog om barndommen på Langeland, gennem mange år bosiddende i Løgstør med hjemmesiden natur-vesthimmerland.dk, passioneret naturelsker og fremragende fotograf. Denne bog er spækket med hans fotos, først og fremmest af fugle, dog ingen dramatiske 'actionskud', samt af planter, landskaber, pattedyr og personer. Bogen omhandler rejser til fire oversøiske lande (Israel, Marokko, Indien, Canada) og otte europæiske (Norden, Bulgarien, Ungarn, Rumænien, Tyskland). I alt 18 kapitler, ingen besøg syd for Ækvator, blot tre døgn i tropisk regnskov (Goa).

Efter et forord af Kjeld Hansen beretter forfatteren om rejserne bl.a. via dagbogsnotater. Underholdende og velskrevne dog med ganske mange ret trivielle beskrivelser af måltider, søvnproblemer, hotelinventar og navne på lokale og medrejsende. Otte sider om tyveri af hans bil i Bulgarien. Et par afsnit beskriver hans forgæves forsøg på at fotografere tiger og Ibisnæb, som han dog får set. Bogen medtager også nogle af hustruens dagbogsnotater fra rejserne og en af hendes akvareller. Hustruen omtaler en befæstet mur om hotellet i Indien som "et værn mod tiger og jaguar". Hun må mene tiger og leopard (jaguar findes kun i Syd- og Mellemamerika). På et foto af en wapitihind, der i Nordamerika også hedder elk, har hjorten fået navnet elkkoen, en ikke ualmindelig semantisk forveksling med elgkoen.

På DOF Travels hjemmeside kan man downloade 33 rapporter fra ture til de fleste af de lokaliteter, forfatteren beskriver, herunder to DOF-ture forfatteren har deltaget i og omtaler i bogen. Mange flere oplysninger om bl.a. logistik, vejrforhold og områdernes fugle og natur kan findes på de engelske og amerikanske naturrejsesudbydere hjemmesider. De overflodiggør ikke forfatterens glimrende bog, men kan begrænse antallet af købere.

Hans Harrestrup Andersen

The Screaming Sky

Charles Foster. 179 sider, otte helsides-illustrationer. A Little Toller Monograph, 2021. ISBN: 978-1-908213-86-6. Pris: £15.

Denne bog handler om Mursejleren, og den er på flere måder usædvanlig. Fugle-monografier er sædvanligvis inddelt i kapitler om udseende, formering, føde, træk, prædation, trusler osv. Men denne bog følger Mursejlerne igennem årets 12 måneder, begyndende i januar i det sydlige Afrika, og følger dem på træk mod nord til ynglepladserne i England og tilbage igen til vinterkvartererne i Afrika.

Jeg har selv 2-3 par Mursejlere ynglende under taget i vores villa og fryder mig hver sommer over deres flyveopvisninger. Blandt de mange fascinerende emner nævner forfatteren, at det hyppigt bliver sagt, at de ikke-ynglende Mursejlere aldrig sætter sig på noget fast underlag, men det gør de fleste af og til – dog kun i ca. 1 % af tiden og måske kun i dårligt vejr. De sover højt oppe i luften med den ene halvdel af hjernen og den anden halvdel til at kontrollere vingslagene. Mursejlerne vides at kunne leve i op til 21 år, og ud fra deres trækrute fra Mozambique til Oxford i England og tilbage igen har forfatteren beregnet, at Mursejlerne kan have fløjet tre gange langt som afstanden til Månen i løbet af deres liv. Man bliver endnu mere inspireret til at følge Mursejlerens liv og færden af at læse bogen.

Sten Asbirk